

POZNANIE ADAMA I WIEDZA CHRYSTUSA A INTELEKT MOŻNOŚCIOWY I CZYNNY

III Posiedzenie Naukowego Towarzystwa
Tomistycznego

Michał Zembrzuski

PLAN REFERATU

1. Okoliczności podjęcia tematu
2. Problem teologiczny, ale filozoficzne narzędzia
3. Natura ludzka w różnych ujęciach
4. Kim był Adam i jak poznawał?
5. Kim był Chrystus i jak poznawał?

1. OKOLICZNOŚCI PODJĘCIA TEMATU

ADAM

„Jako przygotowującemu cały rodzaj ludzki przysługiwało mu bowiem posiadanie poznania nie zmaczonego, lecz wyraźnego, dzięki któremu mógłby pouczać. Z tego też powodu jego intelekt nie mógł być jak niezapisana tablica, ale Bóg dał mu pełną wiedzę” (*QDV* q. 18, a. 4, ad 3).

CHRYSTUS

„Dusza Chrystusa zatem, podobnie jak wiedzę wlaną ogarniała wszystko, co w jakikolwiek sposób jest w zasięgu intelektu możliwościowego, tak wiedzę nabytą ogarniała wszystko, co można poznać działaniem intelektu czynnego” (*STIII*, q. 12, a. 1, co.)

2. PROBLEM TEOLOGICZNY, ALE CO Z FILOZOFIĄ

- o **Adamie wiemy z Objawienia** (Rdz 2, 7-9) „Utworzył tedy Pan Bóg człowieka z mułu ziemi i natchnął w oblicze jego dech żywota, i stał się człowiek w dusze żywiącą. I naszczepił był Pan Bóg raj rozrosły od początku w który postawił człowieka którego stworzył”
- o **Jezusie Chrystusie wiemy z historii i z Objawienia** (Ga 4, 2): „Lecz gdy przyszło wypełnienie czasu, zesłał Bóg Syna swego uczynionego z niewiasty, uczynionego pod zakonem, aby tych, którzy pod zakonem byli, wykupił, żebyśmy przysposobienia Synowskiego dostali”.

3. NATURA LUDZKA

- natura Adama,
- natura po grzechu,
- natura ludzka w Chrystusie,
- natura w oddzieleniu od ciała,
- natura po zmartwychwstaniu,
- natura wyniesiona w wizji uszczęśliwiającej (*visio beatificans*)

ST I, q. 94, a. 2, co

- anima coniuncta corpori vel separata
- animae secundum integritatem et corruptionem

4. KIM BYŁ ADAM I JAK POZNAWAŁ?

- człowiek w stanie niewinności (*homo in statu innocentiae*)
- ojciec całego rodzaju ludzkiego (*pater totius humani generis*) i jako taki jest odpowiedzialny za rodzenie i nauczanie (*generatio et disciplina*)
- początek całej natury ludzkiej (*principium totius humanae naturae*) przygotowujący cały rodzaj ludzki (*totius humani generis instructor*)
- pielgrzym (*in statu viatoris*)
- uczestnik dworu aniołów (*particeps angelicae curiae*)

4. KIM BYŁ ADAM I JAK POZNAWAŁ?

- Pełnia wiedzy w intelekcie możliwościowym – doskonałość na zasadzie sprawnościowego poznania każdego przedmiotu, który wraz z doświadczeniem zmysłowym zostaje zaktualizowana.

„A ponieważ nic nie jest początkiem ze względu na to, czym jest w możliwości, lecz ze względu na to, czym jest w akcie, gdyż akt z natury poprzedza możliwość, a działanie natury zawsze zaczyna się od tego, co doskonałe, dlatego pierwszy człowiek powinien od razu być utworzony w pełni doskonałości, zarówno pod względem ciała, aby był odpowiednim początkiem, z którego zrodzi się cały rodzaj ludzki, jak i pod względem poznania, aby był wystarczającym początkiem nauczania (...) Dlatego też należy powiedzieć, że Adam znał sprawnościowo, dzięki naturalnemu poznaniu, to wszystko, co ktokolwiek mógł wiedzieć o rzeczach naturalnych”
QDV q. 18, a. 4, co

5. KIM BYŁ CHRYSSTUS I JAK POZNAWAŁ?

- Wcielenie i odkupienie dokonało się z powodu grzechu Adama i podyktowane było koniecznością zadośćuczynienia za jego skutki
- „W Chrystusie, zgodnie z prawdą wiary katolickiej, było prawdziwe ciało naszej natury, prawdziwa dusza rozumna, a zarazem doskonałe bóstwo. Otóż te trzy substancje złączyły się w jednej osobie, ale nie w jednej naturze” *CT* c. 209, co.
- „Lecz wydaje się, że brak jakiegokolwiek naturalnego działania intelektu w Chrystusie byłby czymś niestosownym. Tworzenie zaś pod wpływem intelektu czynnego umysłowych form poznawczych z wyobrażeń jest właściwością natury ludzkiej. Uważamy więc za słuszne przypisać Chrystusowi także i tę czynność”. *ST* III, q. 12, a. 2, co.

ZAKOŃCZENIE

- chodzi o poznanie natury ludzkiej w jej formach
- zwrócenie uwagi na ograniczoność ludzkiej wiedzy
- szersze rozumienie natury ludzkiej *in statu viae*
- w odniesieniu do Adama – chodziło o zrozumienie natury ludzkiej ustanowionej na początku
- w odniesieniu do Chrystusa – chodziło o zaznaczenie przyjęcia ograniczoności ludzkiej wiedzy (władz intelektualnych)